

СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рѣкъ XIV. Скрантонъ, Па., Четверъ 28-го Червня, 1906. Число 26.

Vol. XIV. Scranton, Pa., Thursday, June 28, 1906. No. 26

Вп. Пп. секретарѣ Р. Н. Союза.

Пригадую вамъ, що каждый членъ с обязаный запла-
тити 25 ц. на покрити коштовъ Конвенции. Кто не заплатитъ
до трехъ мѣсяцѣвъ, буде выключенъ изъ членовъ Р. Н. Со-
юза. (§ 17. ст. Р. Н. С. и ухвала изъ VIII голов. Кон-
венции).

Изъ поважаень,
С. Ядловскій.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Червень

28	Ч.	Броняма
29	П.	Тихона еп.
30	С.	Мавуила
1	Н.	Липень 4. Леон
2	П.	Юди апост.
3	В.	Методия
4	С.	Юліана еп.

Всѣмъ Вп. Урядни-
камъ и Делегатамъ
зобраннымъ на IX. Го-
ловной Конвенции „Р.
Н. Союза“ шле при-
вѣтъ

Ред. „Свободы“.

— Просимо администрації у-
сѣхъ украинскихъ часописей
в Европѣ, аби звертали ба-
чайшу увагу на онаковане чи-
селъ висланихъ до Америки, бо
многі з нихъ дуже часто зовсімъ
не доходять до рукъ адресатів.
Ред.

Выйшла нова книжоч-
ка „Читальні“ ч. 26 за мѣ-
сяць Юній 1906 п. з. „Че-
резъ кордонъ“. Цѣна 15 цен-
товъ. Адресъ: Czytania,
Box 353, Scranton, Pa.

Въ Шамокиѣ, Па.,
стала Руска Колегія выда-
вати тижневу часопись
п. з. „Зірниця“. Ї се де-
сяте зъ ряду издавництва
для Русинівъ американ-
скихъ. Оголошене сей ча-
сописи найдуть Вп. чита-
телѣ на сторонѣ 8 ой.

Галицкй патріоты, на
котрыхъ руки высылають
тутешній Русины грошѣ на
народній цѣли, повиннібъ
высылати кожного разу пи-
сьменный посвѣдки посла-
ючимъ. Трудъ се невелич-
кій а тѣ що посылають
грошѣ мали бы чимъ тутъ
выказатись и моглибъ ого-
лосити посвѣдки въ тутеш-
ныхъ часописяхъ, що бу-
лобъ не злымъ средствомъ
до агитації.

„Редакция“ „Ukraini-
sche Rundschau“ просить
насъ повѣдомити перед-
платниковъ и интересова-
ныхъ, що вѣдь дня 1 го чер-
вня 6. р. редакция і ад-
министрація сего мѣсячника
мѣстятъ ся въ одномъ льо-
калю. Адреса редакції и
администрації: Wien XVII.
3. Frauenfelderstrasse No. 2.

Дня 4-го юнія вечеръ,
на Магноу съеню въ Ви-
нипегу, Канада, убили кра-
яны въ бійцѣ 21-лѣтнього
Русина, Мартина Сольско-
го. Смерть наступила въ

наслѣдокъ переломаня че-
репа. Колькохъ підозрѣ-
лыхъ арештовано. Причина
бійки незвѣсна. Напасники
и убитый були пьяні; по-
пились на весѣлю.

Наибольше емигрантовъ
въ томъ роцѣ прибуло ми-
нувшого мѣсяця, але та-
кожъ того мѣсяця наиболѣ-
ше число емигрантовъ зо-
стало заверненыхъ. Именно
въ мѣсяць маю завернено
до дому 1.753 емигрантовъ.

Перепоны зарбковой
еміграції ставлять ся даль-
ше попри антистрайкотыхъ
репресіяхъ, въ Галичинѣ.
Зъ Росоховатця выбрало ся
дня 24. м. м. 13 робѣт-
никовъ на зарбѣки до Прусь,
але на стації въ Слобо-
дѣ-Терпеливцѣ начальникъ
Баргелъ не хотѣвъ выдати
имъ білетовъ по половинѣ
цѣны. Колижъ тотѣ заяви-
ли ему, що имъ се належить
ся, вѣдповѣвъ начальникъ:
„Завтра приѣдете, бо нынѣ
свѣта, то треба платити два
разы дорожше“. И бѣднѣ
робѣтники для примхи Бар-
геля мусѣли наняти собѣ
фѣры и вертати назадъ до
села. Кромѣ того учитель
Костишинъ зъ Краснополъ-
ки вѣдражувавъ имъ на ста-
ції ѣхати до Прусь и ка-
завъ, що тамъ нема зарбѣку.

Въ Питсбургѣ, Па. и
околицы работа по фабри-
кахъ иде добре. Въ Микіс-
раксѣ, Па. потреба робѣт-
никовъ до желѣзныхъ фаб-
рикъ; такъ само въ Сту-
бенвилѣ, О.

Въ Виверѣ, Па., де пра-
цюе около 1000 робѣтни-
ковъ, Кроатовъ, Словаковъ,
Поляковъ и Русинѣвъ, о-
день зъ робѣтниковъ посва-
ривъ ся зъ босомъ и босъ
обойшовъ ся зъ нимъ дуже
по простому. Се обурило
такъ прочихъ робѣтниковъ,
що зажадали вѣдъ боса,
щобы перепросивъ покрив-
дженного робѣтника, коли
однакъ босъ сему вѣдмо-
вивъ, робѣтники кинули
роботу и були бы элнчу-
вали боса на мѣсци, якъ
бы не бувъ вскочивъ на
тяггаровый поѣздъ, що якъ
разъ въ ту хвилю тамтуды
перѣѣздивъ.

Зъ Индіяны, Па. доно-
сятъ, що арештовано тамъ
констаблѣвъ, котрѣ стрѣля-
ли до страйкуючихъ май-
нерѣвъ и троухъ зъ нихъ
вбили.

Страйкъ майнерѣвъ въ
стейтѣ Огайо скѣнчивъ ся.
Компаністы згодились на
пѣдвышку. Теперѣшна у-
мова буде обовязувати до
31 го марта 1908.

Уливный дощѣ, що па-
дали вѣдъ 16 с. м. затопи-
ли 12 майновъ въ Маганой
Ситі, Па., черезъ що 8000
людей остало на часъ безъ
работы.

Въ фабрицѣ каръ на
Мекісраксѣ, Па. обѣрвавъ
ся ланьцухъ удержуючий
рупитоване, при чѣмъ двоухъ
людей згинуло на мѣсци.
Имена убитыхъ подають
англійскй часописи: Иванъ
Германъ словакъ и Анди
Грегевскій. Оба вбиты по-
лишили жѣнки. Въ згада-
ной фабрицѣ працюе много
Русинѣвъ.

Статистика показуе,
що майны, фабрики и же-
лѣзницѣ въ Сполученыхъ
Державахъ вбивають що
року 57.513 робѣтниковъ а
кальчатъ 232.000. Самѣ же-
лѣзницѣ вбивають рѣчно
надъ 10.000 робѣтниковъ.
Въ деякихъ сталевыхъ фаб-
рикахъ робѣтники працюе
пересѣчно 10 лѣтъ заки
зѣстане вбитый. Въ стейтѣ
Ню Джорзі е гончарскй
фабрика, въ якихъ робѣт-
ники умирають въ наслѣ-
докъ затроена пѣсля 2 лѣтъ
працѣ. А однакъ е купа
голодныхъ людей, готовыхъ
взяти сей „джабъ“ скоро
лише погребникъ забере
свою жертву.

Позаякъ емигранты за-
мѣпкуючй захѣдну Пенсил-
венію нищать звѣрину и
птицѣ въ тыхъ околицяхъ
протѣ „Burroughs Club“ зъ
Вилькинсбургѣ, Па. давъ
выдруковати вѣдозвы въ мо-
вахъ италійскѣй, словацкѣй
та англійскѣй въ якихъ
звертае увагу на законъ,
забороняючий се робити.
Вѣдозвы тѣ розсилають на
воякій адресы, до пооди-
нокыхъ особъ и до това-
риствъ. Въ короткомъ часѣ
тѣ самы вѣдозвы надруку-
ють еще въ мовахъ маляр-
скѣй, литовскѣй, польскѣй
и грецкѣй.

До чого пѣяньство до-
водитъ? Якийсь Литвинъ
цѣлкомъ тутъ не знаный
появивъ ся въ нетверезомъ
станѣ въ Ансонія, Кон. и
зайшовъ до дому одного Ру-
сина и сказавъ що хоче ту
спати. Коли его господаръ
выпхавъ на двѣрь той за-
чавъ пѣдъ домомъ тырка-
ти. На его крикъ збѣгли ся
люде, и за неспокойне за-
ховуване трохи го пошту-
хали. Опѣсля взявъ го по-
лісманъ на кортѣ де на дру-
гій день судія засудивъ го

на \$15.68 кары, але що
той немавъ грошей запла-
тити, такъ поѣхавъ до тю-
ми въ Ньюейвенъ вѣдси
дѣти.

Въ Кенонсбургѣ, Па.,
де живе около 500 родинъ
италійскихъ, словацкихъ и
т. д. живѣ помѣжъ ними
приватный агентъ зъ Мо-
нѣнгаелѣ черезъ колька
тыжнѣвъ, удаючи, що зби-
рае робѣтниковъ до якогось
пѣдпринята. Пѣдъ тимъ
позоромъ заходивъ вѣдъ до
ихъ хатъ и записувавъ со-
бѣ ихъ имена. Наразъ при-
ходитъ наказъ арештувати
кольканыцятъ родинъ за
нарушене законѣвъ що до
напитковъ. Емигранты сей-
часъ пѣзнали чѣ се була
робота, и при першѣй спо-
собности напали на згада-
ного агента и тяжко його
потовкли. Лишь завдяки
поліції уйшовъ вѣдъ неми-
нучою смерти зъ рукъ ме-
стниковъ.

Передъ колькома дня-
ми спущено на море най-
большій въ свѣтѣ корабель
перевозовый „Люситанію“
котрый належить до кора-
бельной компаніи Кунарда.
Корабель „Люситанія“ мае
790 стѣпъ довготы, а 88
стѣпъ ширины, може уне-
сти тягару 40.000 тонѣвъ,
а жене зъ силою 25 узлѣвъ
на годину. На томъ вели-
чезномъ кораблѣ може по-
мѣстити ся 3.200 особъ.

Зъ St. Paul, Minn. до-
носятъ про страшный вѣ-
теръ торнадо що зъ почат-
комъ 1 червня нарѣбивъ тамъ
страшный спустошеня. Ви-
хоръ сей зрѣвнавъ зъ зе-
млею многі фармы и забу-
дованя господарскі, убивъ
одну особу, а много пока-
лѣчивъ. Зѣрвавъ такожъ
часть моста черезъ рѣку
Кунъ. Якъ разъ тамтуды
мавъ перѣѣздити посѣп-
ный поѣздъ зъ Чѣкаго, и
на щастѣ опѣзнивъ ся на
пѣвъ годины. На поѣздѣ
було больше якъ 200 особъ.
Однакъ въ самъ часъ побачивъ
зѣрванный мѣстъ оденъ
фармеръ и задержавъ по-
ѣздъ. Въ сей способъ цѣ-
лый поѣздъ зѣставъ выбав-
ленный вѣдъ нехибною за-
глады.

Дня 12-го червня вѣ-
явъ въ Анакондѣ въ Мон-
танѣ страшный торнадо.
Много хатъ зѣстало ушко-
дженихъ, въ фабрикахъ по-
валили ся комины. Трое
людей понесло смертельный
раны. Шкоду обчисляютъ
на \$100.000.

Вулканъ Везувій, ко-
трый недавно тому нанѣсъ
только шкоды, дня 11-го
червня знова выкидавъ зѣ
себе лаву черезъ 24 годинъ.

Лява кидана въ гору дохо-
дила 1000 метрѣвъ высоты.

Въ китайскѣй провин-
ціи Гунанъ въ наслѣдокъ
великихъ дощѣвъ повыли-
вали рѣки и затопили цѣ-
лу провинцію. Многі лю-
дей що потопились чи
слятъ на тысячѣ.

Президентови Сполу-
ченыхъ Державъ ухвалила
низша палата конгресу
\$50.000 рѣчно на „путеше-
ствія“.

Канадійскій урядъ рѣ-
шивъ самъ копати кобальтъ,
якого богатѣ поклады знай-
дено недавно въ томъ краю.
Територія на якѣй нахо-
дитъ ся кобальтъ выноситъ
100 квадратныхъ миль.

Яке жите, таку и смерть
мала Марія Гамилтонъ 69
лѣтня жѣнка, замешкала
въ Алегені, Па. Цѣле свое
жизне записалась пивомъ та
горѣлкою и вѣдъ того по-
стигла еѣ смерть. Именно
пробудилась ся въ ночи и за-
хотѣла напяти ся горѣвки,
але мѣсто горѣвки выпила
карбѣшового квасу и се
зирчинило еѣ смерти.

Въ Гринсбургѣ, Па. за-
хорѣла тяжко одна фармер-
ска родина. Приликанный
лѣкаръ ствердивъ у всѣхъ
затроене крови и узнавъ,
що для нихъ нема вже ра-
тунку. Затроене крови спри-
чинило молоко, яке пили
вѣдъ хорои коровы.

Въ Ботлерѣ, Па. въ но-
чи дня 1 червня сталась
прикра пригода. Зѣпсовала
ся газова рура въ помещ-
каню Антона Крейцера и
выдобуваючий ся газъ за-
повнивъ цѣлу хату. Донѣка
Крейцера 27 лѣтня дѣвчина
пробудилась въ ночи, а со-
чувши страшный сопухъ,
хотѣла засвѣтити свѣтло,
щобы переконались, що за
причина сопуху. Наразъ
газъ, котрый вже доволѣ
выповнивъ хату експлюду-
вавъ и полумѣнь обняла не-
щасливую дѣвчину, котра
згорѣла на попѣль. Рѣвножъ
згорѣла цѣла хата. Прѣчи
мешканцѣ той хаты въ самъ
часъ выратували ся вѣдъ
смерти.

Незвычайну операцію
доконавъ тими днями оденъ
лѣкаръ въ Минеаполисѣ.
Прийшовъ до него чоло-
вѣкъ, котрый показувавъ
въ цѣркахъ ту штуку, що
ѣвъ шкло, цѣвахи и т. и.
и просивъ доктора, щобы
зробивъ на нѣмъ операцію,
бо щось йому въ жолудку
попсовало ся. „Вже не разъ
я ѣвъ шкло чи цѣвахи и
нѣколи не терпѣвъ на не-
стравность, ажъ теперь ме-
нѣ зашкодило“ казавъ вѣдъ.

Лѣкаръ робивъ операцію и
вытягнулъ йому зъ жолудка
57 цѣваховъ и 4 кусники
шкла.

Въ Річмондѣ, Вир. ты-
ми днями померла мури-
нка Ломаксѣ, маючи 105
лѣтъ. Небошка була не-
вольницею до вызволеня
муринѣвъ и дуже добре па-
мятала тѣ часы неволь-
ничества. Полишила 85-лѣт-
ну донѣку, 58 правнукѣвъ
и сѣмъ пра-правнукѣвъ.

Въ Парижи, у Фран-
ціи, появилъ ся новый апо-
столъ Мева, котрый про-
повѣдуе „природне жите“. Вѣдъ
учить, що люде по-
винны носити лишь одно
одѣне въ родѣ простирала,
котрымъ бы окрывали свою
наготу. Ыда мае бути чи-
сто рослинна. Не повинно
ся ѣсти навѣтъ яецъ, аѣ
масла, аѣ молока, бо они
походять вѣдъ звѣратъ. Ро-
слины повинны ся ѣсти си-
ры. Соли не вѣльно ужи-
вати. Кожного тыжня повин-
ны люде перележати коль-
ка годинъ на землѣ, котра
вдихне въ нихъ нову силу
и здорѣвѣе.

Два хлопцѣ зъ Шенан-
доа, Па., 13 и 14 лѣтнѣй,
спричинили розбите желѣз-
нач го потягу, при чѣмъ
згинувъ 1 брейкменъ. Судъ
засудивъ ихъ на рѣкъ вѣз-
ницѣ.

Й. Й. Кінъ, бувшій
колекторъ ренту въ Філа-
делфій, Па. батько 3 дѣтей,
не доручивъ 500 долларѣвъ
сколектованныхъ грошей сво-
му босови и черезъ се втра-
тивъ мѣсце. Хотячи себе
ратувати вѣдъ вкравъ 7 лѣт-
ного хлопця сторничкови
Мутови и жадавъ за се вы-
куп. Штука однакъ не
вдалась, Кіна зловлено и
засуджено на 20 лѣтъ вѣз-
ницѣ.

10 го Червня мавъ па-
па римскій вѣдпривити
Службу Божу въ цѣрквѣ
св. Петра за испанскихъ
мучениковъ. Тымчасомъ
день передъ тымъ напи-
савъ хтось листъ до Вати-
кану, що истнуе заговоръ
на жите папы и пѣдчасъ
Службы Божой мають а-
нархисты кинути бомбу на
него. Листъ сей выкликавъ
страшный переполохъ. Па-
па не знавъ що робити, чи
правити Службу Божу, чи
нѣ. Остаточнѣ рѣшивъ ся
правити, але до цѣрквы за-
мѣстѣ 30.000 гостей впу-
щено лише 2000 и цѣркву
обставлено поліцією и де-
тективами. Замаху на жи-
те папы не выконано, але
мимо сего папа тяжко за-
хорѣвъ.

Ливн.

Штіф.

На річці, що плила по при місточку, майже під самим мостом, котрий спочивав на високих берегах, стало ся незвичайне явище. Газова рура, що вела через ріку, пукла під водою, а видобуваючий ся газ запалив ся, не знати яким чином, на поверхні ріки.

Вид був справді гарний. Два страшні елементи огонь і вода бороли ся в собою, а може лиш тільки показували, що і они уміють в згоді жити, бо полумінє лагідно стелила ся по поверхні води, раз ширпала, то знов звужувала ся, раз підносила ся високо у гору, то знов знижала ся. Лиш за сильнішим по думом вітру полумінє сичала і порскала і тогді здавало ся, що ось ось вода заляле огонь і вийде з тої борби побідносно.

Але се якось не наступало, а незвичайне видовище стягнуло много цікавих, котрі купками збирали ся на мості.

З краю моста зібрали ся молоді хлопці і дівчатка, котрі йшли до церков на недільну школу. Дівчатка спокійно і з зацікавленням поєсували голови поміж крати моста, хлопці весело кричали та сьміяли ся і кадали камінчики в полумінє.

Подальше зібрали ся купками помучені та невиспані робітники, сонливо перекидали ся словами та спльовували з моста у воду.

Громада цікавих з кожною хвилиною більшала, бо був се гарний маєвий день, і в короткім часі на мості стало вже гмітно.

* * *

Над самою рікою, в долині, стояла хата на три поверхи висока, деревляна, одним боком прибудована до берега, другим приперта до моста. Зверху представляла ся дуже бідно, зчорніла, обдерта, з брудними вікнами без занавіс, зовсім занедбана. На перший метока видавало ся, що там ніхто не живе, однак крик та сьпів, та гра на ручній гармонії, що від часу до часу видобували ся з середини, показували, що там мешкають люде.

В таких хатах ніколи не мешкають Англіки ані навіть Німці. Мельодія сьпіву вказувала, що живуть у ній Русини.

Кождий мешканець місточка знав, що се хата Штіфа. І якжеж його не знати. Штіф, властиво він звав ся Стефан Тракала, був Русиним із земплінського комітату. До Америки приїхав як мав 15 літ. Тепер вже має сорок. За тих двадцять п'ять літ з'їхав він цілі Злучені Держави, і в Канаді був три рази і в Сен Франсиско жив два роки. Навіть працював пів року при Панамськім каналі. А в Пенсилвенії і Нью Йорку не було місточка, де би Штіф не був. Часом любив ся хвалити, хоч рідко коли збрехав, що в державах Пенсилвенії і Нью Йорку нема місцевости, де би жили Руснаки, а він не був за кума.

Штіф звівний був поміж Англіками і в місточку і на цілу околицю, зі своєї медвежої сили, хоч нею ніколи не любив пописувати ся. Сам оден підносив тягар, котрому ледви трох людей давало раду. За ту силу подавляли і любили його Англіки, котрі перед нічим не чують такого респекту, як перед фізичною силою або влучністю. А вже найбільше любили його боси по фабриках. Не було в фабриці ліпшого робітника над Штіфа. Робота під його руками прямо горіла.

І добре заробляв Штіф. Мав денно три, чотири а часом і п'ять доларів. Але гроший не щадив. Пощо? Дітей не мав, хоч вже був третій раз жонатий. А кожду жінку привозив зі старого краю. Думав що від третої жінки будуть діти, але і та щось хоріє, ледви ногами плентає, мабуть пійде за двома першими. А Штіф страх як бажав мати діти, і тому певно так розпив ся. А що здоров'є було, сила була, а що найважніше, робота йшла добре, отже нащо мав щадити.

Хатчину що мав, котра вартувала шість сот доларів, купив за посмертне, яке дістав по другій жінці.

І від часу смерги другої жінки, котру, як казали люде, Штіф дуже любив, розпив ся страшенно. Але п'яним ніхто його не бачив, хоч деякі люде, ті що ходили до церкви, казали, що він всегда п'яний.

Штіф робив десять годин у фабриці, відтак по роботі йшов до бари і там пив до півночі. Коли замикали бару, Штіф йшов спати. Так через цілий тиждень.

В неділю бари позамикані, нап'итків дістати не можна, отже Штіф вже в суботу заманив собі пиво до дому. Треба тут додати, що крім пива Штіф нічого не пив.

Так як любив він пиво, так само любив компанію, любив в компанії пити, хоч мало коли відзивав ся. Щоби мати товаришів до п'ятки, Штіф тримав в своїй хаті бордингерів. Шістьох їх було, а він семей. Двох галицьких Русинів, трох Словаків і оден Кроат.

Церковники говорили, що Штіф збирав тих п'яниць по цілій Америці і зібрав шайку, якій на цілім сьвітї рівної не було. Але звичайно людські язика більше причинять як є на правду, бо приміром тих

двох Галичан годі назвати п'яницями. Любили они випити дещо, се правда, але голова у них була слаба і скоро впивали ся. А коли були п'яні, то до всіх усьміхали ся, любили цілувати ся, а відтак спати.

Словаки вже мали иньшу натуру. Они ліпше і довше тримали ся, більше потрапили випити, ну, а коли впили ся, то зачинали між собою сварню о якусь дурнячку, відтак приходило до бійки, котра тим кінчила ся, що оден другому розбивав чоло і пускав кров носом. А вже не дай Боже, якби хто замішав ся між них і хотів їх розірвати. Тогді всі три в як найліпшій згоді кидали ся на непрощеного миротворця і звичайно підбивали йому очі.

Русини, що тримали ся найбільше остеронь від товариства, не любили Словаків і називали їх фальшивими, тому що раз тримали з ними, то знова з Кроатом.

А вжеж найліпшими майстрами в п'яцькім ремеслі, були Штіф і Кроат, котрого кликали Пет. Оба були маломови, оба пили і пили і ніколи не впивали ся. Пили за себе, пили порцію Словаків і порцію Русинів і нероз так їм не ставало, хоч правда, бували часи, що в понеділок виливали недопите пиво до ріки.

Сімох їх було і що суботи привозив готельник сім кеків пива. Бочівку уставляли на столі, вбивали піпу і так цідили до склянок.

Однак проворному Кроатови се видало ся непрактичним. Він сколекував від товаришів два долари, пішов до міста, купив велику бляшану макітру і вареху і сім бляшаних чарок. „Тепер буде ліпше“, сказав вдоволенний сам зі себе до своїх товаришів, а они на знак признання поклепали його по рамени.

Від того часу бочівку розбивали, пиво виливали до макітри а відтак черпали варехою до бляшаних чарок. Справді з початку Русини опонували сему новому порядку, казали, що пиво скорше вітріє, але Штіф зібрав їх з гори кажучи, що пиво на те, щоби його пити, а не щоби вітріло, а таким капустяним головам як они оба, то пиво звітріє і в замкненій бочці.

Зміна порядку зовсім не вплинула на скількість випитого пива. І тепер пили тільки що перше, найбільше Штіф і Пет, менше Словаки, а найменше Русини. Лиш минувшої неділі Штіф повторив свою грозьбу Русинам, казав, що як не будуть пити, то викине їх із хати. Та Штіф звичайно любив грозити, але деж би він викидав з хати Русинів; хтоби йому так заграв на гармонії, або засьпівав пісню, якби їх не стало.

І нині так як кождої неділі забава йшла досить приємно.

На середині обширної хати стояв столик, на століку макітра повна пива, з боку висіла вареха. До окола столика у всіх чотирох рогах хати стояли чотири ліжка, звернені передами до середини, майже досягали столика з пивом.

На однім ліжку на животі лежав Штіф, на поручу ліжка стояла чарка, в устах смоктав цигаро. Коло него на сусіднім ліжку лежав в подібний спосіб Пет. З жадобою пив пиво, відтак спльовував геть аж за поріг до другої кімнати і затирав ся димом з файки.

На третім ліжку сиділи Словаки. Вже собі добре догодили пивом і шукали лиш предмету до сварки.

На посліднім ліжку сиділи Русини. Пива они майже не пили нині, лиш курили тринайцятку, яку оден з них дістав в рускій сторі в сусіднім плейзі, і від часу до часу на прозьбу Штіфа поперемінно раз оден грав на гармонії, відтак другий сьпівав, а дальше оба разом грали і сьпівали.

— Будь що будь, але Пет є розумний хлопець — подумав собі Штіф і сягнув рукою за варехою, щоби начерпати пива. — Вже то нема нич мудрішого як з тими ліжками, лежши і пеш і можеш переспати ся, навіть нема як з ніг упасти. О, і лежши і рукою досягнеш варехи і пеш сьвіже пиво. Справді золотий хлопець наш Пет.

Але Пета ум зайняли цілком відмінні думки. Передвечера посварив ся він був з одним Словаком і дав йому в пику. Словак наробив крику, надбів Штіф, а коли довідав ся що зайшло, прискочив до Пета, хопив його за обшивку і як собаку кинув зі сходів над ріку. Пета боліло се страшенно, не міг забути тої зневаги. Глибоко він не думав, але чув, що вся натура пре його до того, аби пімстити ся, страшно пімстити ся, хотяй би ножом розпороти йому череву. Зловити, його не зловять, Америка велика, є де сховати ся, от пійде до будови панамського каналу тай слід за ним застигне.

Пив пиво і спльовував, а постанова пімсти з гадки йому не сходила.

Вже була третя година по полудни. Через брудні вікна переградали ся лучі сонця і осьвічували зіпріле лице сплячого Словака.

Штіф моргав до Галичан щоби дальше грали а сам лежачи на ліжку робив до такту музики всілякі рухи та міни.

Два несплячі Словаки з тиховька зачинали сварню.

— Сей, Пет — поводи видусив Штіф до Кроата, — в макітрі вже нич нема, колія на твій кек.

Пет злобно з під лоба споглянув на него, неначе проклинав пеклом кожде його слово.

— Аджеж ми випили вже мій кек — давлачись прошептав.

— Брешеш Пет, — відбив поводи Штіф — ми вже всі випили крім твого. Я тямлю добре. Пет, іди, розбий кек, та всип до макітри.

Вся та розмова була ведена у якімсь незвичайнім тоні. Що Пет шукав зачіпки, се всі бачили. Штіф зразу говорив добродушно, а далі на силу гамував влість.

У воздуху щось висіло, наближала ся буря.

Чули се Галичани, та зі всіх сил оден грав на гармонії гальопки а другий сьпівав військової. Не сьпівав, а верещав, якби хотів заглушити весь сьвіт і те що висіло у воздуху.

— Пет, пиво, — гримнув розлючений вже Штіф, обома руками хопив за поруча свого ліжка і грізно потряс ним.

Русини нагло урвали музику та сьпів, Словаки перестали сварити ся та напурили уха, а сплячий зірвав ся з постелі і неспокійним зором обкинув хату.

На крик Штіфа, Пет скопив ся нагло з ліжка, зі злости заскреготав зубами і з цілої сили шпурнув до землі чарку від пива.

Штіф стратив вже терпеливість і зірвав ся на ноги. Пет тимчасом вимкнув ся над ріку. Штіф пустив ся за ним.

Решта компанії також вийшла на двір, з цікавості що дальше буде.

Пет оглянув ся, а коли побачив майже над собою грізне лице Штіфа, бігцем пустив ся до ріки. За ним побіг Штіф, щоби його зловити.

Зібрана на мості товпа народа побачила їх і привитала дикими ознаками радості.

Всі пізнали Штіфа.

Йому се не подобало ся, завстидав ся і кров ударила йому до голови. Станув на місця і засичав скажено: Пет, Пет.

Але Пет розсьміяв ся зухвало і по камінчиках зачав скакати в напрямі до огню. З берега вода була досить плитонька.

Словаки побачивши огонь, зачали скакати з радості; оден з них знайшов на березі якийсь лах, став его мочити в воді, щоби відтак накинати на огонь.

Пет стояв вже коло самого огню і що хвилини зеував ся з каміня у воду. На мості витали се свистом і криком радості.

Штіф був лихий. Очи набігли йому кровю, зриніці скакали, тіло дрожало зі злости.

— Плюгавець! Сховав пиво і кпить собі з мене. Думає що його там не досягну. А зіблю пику, найціле місто бачить. Поганець!

Штіф пустив ся по камінчиках до Пета. Увійшов пару кроків і пристанув.

— Сей, Пет, если сейчас не буде пива, морду зіблю, тут при всіх людях.

Але Пет бачив сотки народа на мості і чув ся безпечний.

— Аякже, напеш ся пива, напеш ся смоли горячої — відповів зухвало.

Штіфови було вже досить. Почув непроможене бажане покарати зухвальця і бігцем пустив ся до него. Кілька разів нога зісунула ся з каміня у воду, раз навіть упав. Але на се він не зважав. Навіть не чув криків радості на мості, що сьміяли ся з него. Був вже лиш пару кроків від огню і Пета.

Пет побачив його розбілене лице і пізнав що не передивки. Готовив ся до оборони. Стояв в воді по кістки, але стояв певно.

На мості затихли голоси, неначе би всі ожидали важної хвилі.

— Падлюко! — сикнув нараз Штіф над головою Пета, і замахнувся рукою, щоби ударити його по лиці. Пет схилив ся, а Штіф втратив рівновагу. І в тій хвилі Пет з цілої сили штовхнув Штіфа обома кулаками під бік. Удар був сильний а упадок еще страшнійший. Штіф упав цілим тілом в огонь.

Все те стало ся так несподівано скоро, що в першій хвилі ніхто не міг здати собі справи з того щолучило ся.

На мості дали ся чути лиш поодинокі голоси: гляди, гляди!

Тимчасом Пет копнув еще Штіфа ногою в плечі, і бігцем пустив ся родою ід хаті.

Нараз зчинив ся крик на мості і коло хати: Гей гвалту, ратуйте, Штіф горить, Штіф топить ся.

Оба Русини і Словаки поспішили його ратувати. Штіф рухав ся еще тілом і одною ногою бив по воді, а одіж на ній горіла. Голови серед полуміни не було видко.

Русини прискочили до него перші і зачали тягнути його від огню.

— Ногу зломив! ногу зломив! — ревів Штіф.

Коли Пет тругив його в огонь, нога Штіфа неспасливо дістала ся під газову руру. Се головню було причиною нещастя.

Добра хвиля минула, заки на пів живого Штіфа витягнули на беріг. Лице його було одна страшна

рана з двома чорними ямами на очі. Тіло страшенно попечене.

Занесли його до хати, положили на ліжку і покликали доктора.

Штіф не промовив вже ані слова. В кілька хвиль помер.

А Пет ледь щез з місточка. Шукала його поліція, але не знайшла. Сусіди казали, що мусів поїхати до роботи при панамським каналі, куди вже давно вибрався.

Молитва капіталістів.

Всеомогучий доларе! У знаємо тебе нашим володітелем, добродієм і охоронителем. Ти наша найбільша надія в теперішні часи, і завжди, нині, присно і во віки віків, ми повинні тобі славу воздавати.

О, всеомогучий доларе! Ми молимося тобі, бо без тебе не можемо допняти нічого, а з тобою є можливе все. Будь при нас і постій за нами, як коли буде який страйк. Поможі нам бисьмо могли і надаліше стояти рука в руку з державними і їх володітелями, щоб ми могли покликати поліцію і постійне військо, коли того буде нам потреба, і з допомогою судів абисьмо могли порозбивати всі унії, а на їх місце доставити скебів.

О, всеомогучий доларе! Не забувай на нас в конгресі і державних легіслатурах, бо там потреба тебе і багато тисяч твоїх товаришів. Без тебе не могли ми підкупити жадного посла, але твоїм блискучим поглядом можемо завжди одержати більшість на нашу сторону. А якщо нас часами обвиняли о преступлене законів і піднали перед суд, то ти нам винайдеш добре годованих адвокатів і фальшивих свідків, підкупних судів і нас виправдають, унаують невинними.

О, всеомогучий доларе! Будь з нами і помагай нам, аби ми і надалі мали в своїй власті, політикерів і закони. Ти єси одинока добродіє, на котру сполгаєм. Пішли фальшивих учителів, осявіти їх розум і дай їм солодкі язика, щоб могли втретати до голов робучих людей послух для всяких панів, щоб їм служили і були спокійні і вдоволені зі свого положення на сьм світі; щоб голосили затемненому народови: бідні будуть все аж до кінця світа.

О, всеомогучий доларе! Ми молимо тебе: Будь при нас у всіх стейтах, де би нам грозило небезпеченство від послів — через закони збороняючі працю дітей особливо там, де маємо великі фабрики, млини і майни. Але ми надіємось і віримо в тебе, що ти поставишся перед двома законами: твоїм блискучим поглядом та зославами в очах будеш шептати кожному з них до уха, що ми потребуєм тих дрібних діточок і їх любимо від щирого серця і душі, бо вони суть нашими найліпшими та найвірнішими служками; від них нам не грозить жадне небезпеченство страйку, бо їх душечки не суть ще зіпсовані таким злом і ненавистю. О

не забудь їм сказати, що наші серця суть повні любови до тих малих діточок, що ми їм отворимо наше серце і долоні на Святий Вечер Різдва і обдаруємо кожде з сих діточок одним центиком на доказ нашої любови. Скажи їм, що багато діточок мусить працювати, щоб виховати своїх родичів, бо родичі вже нездідні до праці, отже було би несправедливо, щоб такі родичі працювали.

Ще молимо тебе, о, доларе: помагай нам в нашій місіонарській праці цивілізувати і похрестити тих бідних поган і дикунів, бож се є нашою повинністю бисьмо їх вивести з темноти до світла. Гріх се і ганьба для нас християнських капіталістів в ХХ. століттю дивитись на їхнє жите і обичаї. Було нам сказано від наших славних місіонарів на Філіппінських островах, що ті погане ловлять рибу в ріці, кидають її живу, цілком нечищену до олію, і пізнішше їдять зі всім. Коли забуто якого звівра, то ріжуть его на кусники, напихають на дружки і так пражать на огни; казали, що вони їдять гади, ящірки, крокодили і тим подібні животини.

О, всеомогучий доларе! Які темні є погане! Вони уживають тютюну так як він росте на поли, жують і курять его цілком несправленим. Так само ходять босі і голі. Отжеж нема дива, що ми хочемо їх цивілізувати.

О, всеомогучий доларе! Поможі місіонарам цивілізувати і просвітити їх дикунів, щоб покинули свої нинішні обичаї. Допоможі нам бисьмо їх навчили їсти варене і вуджене м'ясо, щоб наш масарський трост мав з них зиск. Научи їх їсти швайцарський, лімбурський і другий сир, щоб наш сирний трост мав з них зиск. Научи їх пити

женцями, бо се колоди у наших ніг.

О, всеомогучий доларе! Помагай нам одвернути всі з'обороняючі закони, помози нам отворити двері Америки для Хинців і всіх народів землі привитати їх у тій великій, свободній країні, щоб заповнити наші фабрики незалежними, свободними робітниками, котрим бисьмо могли платити від 50 до 75 центів денно, а щоб працювали для нас від 12 до 16 годин денно. Се би положило кінець агітації за вісімгодинним днем праці і положило кінець тому здріству, якого допускають ся на нас капіталістах юнійні робітники.

О, всеомогучий доларе! Будь з нами у всіх злучених фірмах і банках, а найбільше помагай нам в нашій політичній борбі, щоб наші партії републиканська і демократична все одержали більшу частку голосів. А якщо би хто важив ся сказати дещо на нас ніби то ми несправедливо пороховали голоси, поспіши покорити его под носі нашу, затвори уста его. Се найскорше зробиш, єли ся з'єдиниш з редакторами газет, бо вони вмовлять в робучих людях, що се неправда а лож розголошена нечестивими.

О, всеомогучий доларе! Падаємо на коліна перед тобою і просим тебе: змилосерди ся над нами і помагай нам бороти ся проти того найгіршого а нам найнебезпечнішого зла, яке коли тільки світ видів, а се проти соціалізму. Нам страшно дивитись, як з кождим днем востає ся організація, а коли би не дай Боже ся організація дісталась до власті, тогди кінець і смерть капіталізму. Проте пробудись, о, всеомогучий доларе, і з помічю поліції, мейорів і судців, запрети соціалістичним проповідникам проповідати на рогах улиц по всіх містах в тій вільній республіці, де маємо свободу слова. Поможі нам закарвати продавати соціалістичні часописи, брошури і всю літературу їх з часом знищити до тла, бо вони бажають лиш неспокою для працюючих на нас рабів. Ми з великим смутком дивимось на се, як вони що день стають мудрішими, як протестують проти нашого капіталістичного неспорядку.

О, всеомогучий доларе! Тут маєш спосібність і тут мусиш ся з'єдинити з всіми фальшивими учителями проти того найбільшого зла соціалізму. Хай набють до голов свого покійного стада, що не сьміє читати ні слухати ніч о соціалізмі, бо се принесе їм неспокій до їх серця. Учи їх, щоб були спокійні, щоб не ронтали проти капіталізму, бо колиб не було капіталістів не міг би світ стояти. Таж капіталісти дають їм працю, дають їм платню, піддержують їх, будують для них бібліотеки, недільні школи і т. п. Скажи їм,

що се великий гріх бути неспокійним, скажи їм, що теперішня влада є найліпша і що вони є повинні слухати, перед нею коліна свої згинати, за неї і вмирати.

О, добродіє доларе! Твоє блискуче лице годиться чудесну всеомогучість, твоя велика сьвятість хай зволить знайти в наших кишнях відпочинок. О, який смуток без тебе, а з тобою яка радість! Ти нам донесеш все, чого тільки серце наше запрагне. О, будь з нами доларе і тоді, коли зланеміч постигне нас. Ти знайдеш найліпшу службу і наймудріших лікарів, а коли вже наше життя скінчить ся, ти нам доставиш музичну банду і військову парад, щоб нас відпроводили на вічний спочинок а на останку поставиш на нашій могилі пам'ятник, щоб нас завжди споминали. Будь з нами просимо тебе все і всюди і будь благословлений і славлений аж на віки вічні — Амінь.

Пер. Дмитро Китчак.

Загальне і рівне виборче право після Гогенльогого.

Загальне і рівне виборче право полягає, на тім що всі власновільні горожани мають о скільки можливо рівне, т. є рівно видатне виборче право. Тому в країнах, де заведено загальне і рівне право голосованя, ділять ся число населення, числом мандатів і згідно з одержаною цифрою розділяють ся відтак мандати на поодинокі області і виборчі округи. Річ природна, тоді не можливо признана всім округам рівне число населення, всеж таки означує ся змозі число пересічне. В ній ціли обчислює ся передовсім максимум і мінімум в той спосіб, що ніоден округ не має мешканців понад максимум і менше як мінімум. Зовсім инакше в Галичині. Єдиним принципом в проекті кн. Гогенльогого є те, що славянські округи зроблено о скільки можливо великі, а не-славянські, передовсім же німецькі, о скільки можливо малі. Пересічно припадає по проекту кн. Гогенльогого 1 посол на 51.765 мешканців після перепису з 1900 р. Однак в дійсности вибирають одного посла:

40.394 Італійців — 41.128 Німців, 41.128 Німців — 46.192 Румунів, 46.192 Румунів — 51.860 Словінців, 51.860 Словінців — 54.518 Поляків, 54.518 Поляків — 54.721 Хорватів, 54.721 Хорватів — 57.819 Чехів, 57.819 Чехів — 105.671 Русинів.

Отже понад пересічним числом знаходять ся Італійці, Німці і Румуни, низше пересічного числа Словінці, Поляки, Хорвати, Чехи і Русини. По одному послови мали на основі проекту кн. Гогенльогого вибирати:

15.756 Німців на Шлеску, 23.364 Італійців в Триесті, 23.766 Чехів на Шлеску, 24.679 Словінців в Триесті, 26.564 Німців в Зальцбурзі, 28.079 Німців в Форальберзі, 29.995 Німців в Каринтії, 32.917 Німців в Тироли, 36.152 Німців в Австрії висшій, 36.441 Поляків на Шлеску, 37.527 Німців на Моравії, 39.871 Німців на Буковині, 40.568 Італійців в Горації, 40.891 Італійців в Тироли, 41.015 Німців в Стирії, 42.405 Німців в Австрії нижній, 43.209 Словінців в Країні, 45.803 Румунів на Буковині, 46.740 Німців в Чехії, 46.860 Словінців в Горації, 47.717 Словінців в Істрії, 51.388 Хорватів в Далматії

Пересічне число 51.765, а тимчасом мали вибирати одного посла:

53.094 Поляків в Галичині, 53.109 Чехів в Чехії, 59.594 Русинів на Буковині, 61.688 Чехів на Моравії, 68.095 Італійців в Істрії, 68.255 Словінців в Стирії, 71.528 Хорватів в Істрії, 90.495 Словінців в Каринтії, 114.090 Русинів в Галичині.

Значить 1 посла вибирають 15.756 Німців на Шлеску і 114.000 Русинів в Галичині.

Отже 1 Німець на Шлеску має таке саме виборче право як 7 Русинів в Галичині!

Товариство „Просьвіта“ у Києві.

Як тільки з'явилась спроможність рос. Українцям працювати на рідному ґрунті зараз почали виникати просьвітні товариства.

До сього часу засновано „Просьвіту“ в Одесі, в Кам'янці-Подільському, в Чернігові і в Києві.

Київська „Просьвіта“ поставила собі слідуєчі завдання:

1) Допомагати розвитку української культури і просьвіті українського народу його рідною мовою, працюючи в Києві і в кївській губернії.

2) Видавати книжки, журнали, часописи і т. п. українською мовою.

3) Заводити свої бібліотеки, музеї, читальні, книгарні і т. п.

Лікарі вірять в него

По шпиталях і в приватній практиці, в Америці і заграницею, визначні лікарі уживають

Д-ра Ріхтера Комбічного Пейн Енспелеру

як середство на Руматизм, Гостець, Невралгію, Болі грудий і членів.

„Я уживав Дра Ріхтера Комбічного Пейн Енспелеру в моїй практиці. Совістно могу сказати, що сей лік втираєніи приносил значну полєкшу в мускулярних руматизмі, гістії і невралгії.“

J. M. Thompson, M. D.
386 Clinton St., Brooklyn, N. Y.

Приготований під наглядом лікарів згідно з астрійніи медичним законом.

У всіх аптек по 25 і 50 центів.
F. A. RICHTER & CO.
215 Pearl St., New York.

4) Споразжати публичні лекції, відчити, загально-просьвітні і курси, спектаклі, літературно-музичні вечери, концерти, виставки і т. п.

5) Заводити стипендії, школи, прикути, ясла, бюро праці і т. п. просьвітні і добродійні заклади.

6) Оповіщати конкурси премії за найкращі твори письменства та уміло-стей.

Дійсні члени платять щороку до каси товариства членську вкладку 3 карбованці. Дійсні члени, які зрештять вкладку не менше, як 100 карб. за один раз, звуть ся довічними членами.

Товариство може заводити місцеві філії.

Як бачимо, то завдання нового кївського українського просьвітного товариства дуже симпатичні та широкі і повинні викликати до себе співчуття серед українського місцевого громадянства.

Зол. годинник і ланцюшок

ДАРМ

ЗОЛОТЕ ПЕРО ТАКОЖЕ.

Правдиве, золоте перо гарнотаване позолочуване 14 к. золотом, приходить в гарній скриньочці. Продають его всюди по 2 дол. Пішли нам 50 ц. і свій адрес а ми вишлемо тобі се гарне перо і 25 всіляких золотих річ по 10 ц. одна. Коли їх продаш і дістанеш 2.50 дол. задерж собі 50 центів а нам пішли 2 дол., тоді ми вишлемо тобі зовсім даром Амери-канський золотений годинник, гарнотаваний, що буде держати добре час. Можете дістати мужський або жіночий годинник і не буде тебе коштувати ні цента. Вишлемо дістати перлове перо і хрестик сля воліть се висто золотого пера за 50 центів, які тобі звернуть ся, коли продаш золоті річі.

CROWN JEWELRY CO.
Dept. 167, 163 E. Randolph St., Chicago, Ill.

— „СВОБОДА“ посилася грошів до асьх частей свѣта по тій самій цѣнѣ до всяк чужий агенти. Грошѣ доходят до краю за 12 дѣвъ. Чого волѣтись по чужихъ, коли свои могутъ асьх такъ само обслужити. Адресуйте: SVOBODA, Box 353, Scranton, Pa.

Читайте, що каже Др Ландесъ:

Я маю найбільшу практику въ Сполученныхъ Державахъ, Канадѣ, Мексики и Полудневой Америцѣ.

Через 20 лѣтъ я лѣчивъ Але сли можешъ бути вилѣченый, а тебе вилѣчу лѣчу лишъ мужчинъ. Що небудъ тобѣ долагасъ Але и вилѣчую ихъ. Скажи або напиши менѣ. Вилѣчу кождий выпадокъ Хоробы вѣхура и почокъ. до якого ся возъму. Хоробы крови и шибри. Бели е не до вилѣченя не Утрата паняти. беру ся до него. Утрата мужескои силы. Сли не можешъ бути вилѣченый, скажу тобѣ во- Утрата животности. лѣчу безъ болю, не задержу водѣ працѣ.

Що року лѣчу тысячѣ людей. Роблю сотки операцій щомѣсяца.

Вилѣчу ти дома, сли не можешъ прійти до мене.

Памятай: Порада особиста або листовна даромъ.

Сли еси хорый зайди або напиши до

DR. LEONARD LANDIS,
140 E. 22nd St., New York, N. Y.

„SVOBODA“ (LIBERTY)

THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday
at 209 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893



Advertising rates furnished
on application.

Entered as second-class matter July 16
1903 at the post office at Scranton, Pa.
under the Act of Congress of March 3,
1879.

„Свобода“

Часопис для руского народа в
Америці и органъ „Р. Н. Союзъ“,
виходить що тыждня в Четверъ
и коштує:

Въ Америці на 12 місяцівъ... \$1.00
До старою краю на 12 місяцівъ \$2.00
Въ Америці на 6 місяцівъ... \$1.00

Галичане можуть замовляти „Свободу“
через Книгарню Шевченка ул. Театраль-
на ч. 1, Львів, а російські Українці
через Книгарню „Київскою Старина“
Бессабовна 14, Київ.

Оплатувати газету треба всо-
гда зъ горн.

Гроші треба посилати в редакцію
или в банк, або через експресовий,
или почтовий money order (ногий ордер). Мо-
ney order, то в картонку, которую доставите
абъ почтара або агента на експресовій
офисъ, пошлать намъ, бо безъ того мы не
можемъ грошей доставити.

Адресъ:

„SVOBODA“

Box 353,

SCRANTON, PA.

Хто хоче, щобъ его адресъ змі-
няти мусить подати намъ, кромъ
нового, такожъ свой старый адресъ.

Хліборобські страйки в Галичині.

Як звісно, у всхідній
Галичині вибухли хлібороб-
ські страйки і обхопили до-
си повіті: бережанський,
бучацький, гусатинський,
дрогобицький, рогатинський,
підгаєцький, чортківський і
другі. Навіть в таких пові-
тах, в котрих селяне захо-
ували ся все пасивно і
спокійно зносили свою стра-
шну нужду в шляхотським
ярмі, починають тепер
страйкувати і домагати ся
поліпшення своєї долі. Вско-
ди доходять они до пере-
свідчення, що крайна пора
ім виступити против стра-
шного визиску, що за 18,
20, або 25 крайцарів ден-
ної платні не повинні про-
давати шляхті своєї рсбу-
чої сили. Та теперішні
страйки ще й тим замітні,
що побіч економічного ха-
рактеру, яким головнo ви-
значають ся, проявляєсь у
них також сильне заінтере-
соване справами політични-
ми, справою виборчої ре-
форми і в многих селах ста-
влять крім економічних по-
ступів також домагане,
щоби ділячі старали ся
вплинути на свою парла-
ментарну репрезентацію
„Кола польське“, щоб воно
не противило ся переведе-
ню реформи. Сей факт свід-
чить виразно, що політич-
не осявідомлене між наши-
ми хліборобами в Галичині
сильно зросло і що з їх
сторони шляхта може стрі-
нути ся з завязатою, безо-
печною борбою о політич-
ні права.

Скрізь, де тільки є страйк,
поводять ся ділячі зі свої-
ми економами і старости в
провокующий спосіб, наси-
лають до сел хмари жан-
дармів, арештують людей
зовсім безпідставно, спро-
ваджують навіть в числен-
них місцевостях військо,
мимо сего, що хлопці всо-
ди заховують ся зовсім спо-
кійно і тактовно.

Не будемо тутки опису-
вати подрбно таких над'у-
жить: насильств, бо є їх
всюди, де хлопці страйку-
ють, так богато, що ми не
булиби в силі і сотньої ча-
сти їх списати. Вистарчить
сказати, що „власти“ ареш-
тують не лиш дорослих
мужчин і жінок, але навіть
60 літних старців і дітей,
закувають їх в кайдани і
гонять по кілька краєвих
миль пішки до міст та са-
джають до криміналів. Крім
сего людей бють, економів
і всяких посіпак узброю-
ють в револьвери, а гуся-
тинський староста Ділець
страшить страйкарів, що
буде їх вішати.

І все те дієсь зовсім без-
карно у конституційній Ав-
стрії.

Який кінець того всего
буде трудно вгадати, але
можливо, що рускі хлібо-
роби страйкарі навкучать
собі таке поступоване поль-
ських шляхунів і їх прихво-
стнів та стануть замі собі
робити справедливість.

Становище нас амери-
канських Русинів супроти
сего страйку руских му-
жиків в Галичині — ясне.
Ми не можем враз з ними
страйкувати, отже повинні
запомагати їх матеріально.
Ми повинні збирати гроші
на Воевий Фонд і висила-
ти їх до краю з тим, аби
з тих грошей допомагати най-
біднійшим страйкарам, ко-
ли суть без роботи, аби не
потрібували їти скебувати
і держали ся доси, доки
не виграють страйку.

Що таке страйк і які ко-
ристи зі страйків сего вам,
американським Русинам, не
треба толкувати.

Страйки страшнійші поль-
ській шляхті в Галичині як
усякі хочби і найбільші
віча, бо удачні страйки
приносять сейчас шко-
ду панам а поліпша-
ють долю страйкарів,
між тим, як на вічах ухва-
ляють різні річи на буду-
че, на яких сповнене не-
раз дуже довго треба че-
кати.

Отже допомагаймо нашим бра-
тям страйкарам в Галичині!

Збираймо для них гроші!

Листъ изъ Старого краю

Знов нове міністерство!

Зараз по внесеню свого
проекту виборчої реформи
кн. Гогенльоге мусів усту-
пити. Безпосередню при-
чиною його упадку став
спір з угорським правитель-
ством, яке за дозволом ці-
саря хоче зірвати дотепе-
рішню спільну австро-
угорську митову тарифу й
заключити з Австрією са-
мостійний митовий договір.
Гогенльоге на се не згодив
ся і знайшовши ся через
те в конфлікті з короною,
уступив.

Але була й друга причи-
на його уступлення. Попра-
вляючи правительственный
проект виборчої реформи,
Гогенльоге заспокоїв усі
жадання Німців і Поляків,
але через те скривдив Че-
хів, — про кривду Русинів
говорив я докладно в попе-
реднім листі, а зрештою
руських послів у парламен-
ті так мало, що вони на
долю міністерства не мають
ніякого впливу. І так Го-
генльоге скривдив Чехів і
вони, що були прихильника-
ми проекту Гавча, стали во-
рогами проекту, Гогенльо-
ге. Надія перевести виборчу
реформу й записати в істо-
рії демократизації Австрії
розвіяла ся і Гогенльоге,
не хочачи впасти з соро-
мом через нездібність пере-
вести виборчу реформу, по-
рішив упасти з честію як
боронець економічних прав
Австрії против Угорщини.

По уступленю Гогенльоге
цісар прикликав до себе
кількох визначних держав-
них мужів, пропонуючи їм
утворене нового кабінету,
але ніхто з них не хотів
брати собі клопоту на здо-
рову голову.

Аж у кінці таки знай-
шов ся такий чоловік, що
згодив ся стати президен-
том міністрів. Є се барон
Бек, найстарший секційний
шеф в міністерстві рільни-
цтва. В політиці він доси
невзвистий, але за те зві-
сний на цісарським дворі,
бо найстаршого сина на-
слідника престоло Франца
Фердинанда вчив австрій-
ського державного права, а
самого Франца Фердинанда
інформує від кількох літ
про австрійську політику.
При тім він крайній кон-
серватист, а се також має
велике значіне на цісар-
ським дворі. І от сего чо-
ловіка вишукав цісар за
президента міністрів. Беко-
ви вдало ся вишукати ин-
ших кандидатів на міні-
стерську пенсію і тепер
Австрія має вже ціле нове
міністерство, якого склад
такий: міністер просвіти —
Мархет, міністер фінансів —
Коратовський, дотеперіш-
ний президент Дирекції
скарбу в Галичині, міністер
торговлі — Форшт, міні-
стер залізниць — Дершата,
міністер рільництва — Ау-
ерстег, міністер судівниц-
тва — Кляйн, міністер вну-
трішніх справ — Бінерт,
міністер війни — Шенайх,
міністер для Галичини —
гр. Войцех Дзедушицький,
презес „Кола польського“,
міністер для Чехів — Па-
цак, міністер для Німців —
Праде.

Отже міністерство зложе
не в своїй більшості з ні-
мецьких (Мархет, Форшт,
Дершата, Праде), чеських
(Пацак) і польських (Дзе-
душицький) послів і тільки
в меншості з урядників,
через що кабінет Бека вва-
жаєть ся на пів парламен-
тарним кабінетом. Нове в
сім кабінеті те, що побіч
посла для Галичини, який
уже від давна засідає в ав-
стрійським міністерстві, аби
боронити інтересів Галичи-
ни, т. е. інтересів польсь-
кої шляхти в Галичині, вхо-
дять в його склад також

міністер для Чехів для обо-
рони чеських інтересів і
міністер для Німців для о-
борони німецьких інтересів.
Яка програма нового міні-
стерства, се вяснить ся
протягом сего тижня, коли
Бек виступить із нею пе-
ред парламентом. На разі
можна тільки сказати, що
першою задачею нового міні-
стерства є полагожденє
спору з Угорщиною, а ви-
борча реформа стоїть аж на
другім місці.

Спир з Угорщиною,
через який уступив Гоген-
льоге, думає нове міністер-
ство поладити таким спо-
собом, що піддасть основ-
ній ревізії цілість відносин
Австрії до Угорщини, а в
заміну за се угорське пра-
вительство має відступити
від жагана самостійної ми-
тові тарифи. На се угор-
ське правительство очеви-
дно згодить ся, бо коли
піддати ревізії цілість ав-
стро-угорських відносин, то
Угорщина дістане не тіль-
ки самостійну митову, та-
рифу, але й инші уступки.
Значить, міністерство Бека
хоче дати Угорщині біль-
ше, ніж вона жадала від
міністерства Гогенльоге,
тільки хоче зробити більше
„гонорово“.

Що до виборчої ре-
форми, то заходить пи-
танє, чи на неї стане часу,
бо за плечима вже літо й
літні ферії, а в осени кін-
чить ся 6 літе парламенту
й повинні бути розписані
нові вибори. Також не зна-
ти, як віднесуть ся до ви-
борчої реформи Чехи, бо,
як уже згадано, з проекту
Гогенльоге вони невдоволе-
ні, а Бек заявив „Кола
польському“, що прийме
той проект за свій.

Найліпше вийшли на от-
сій політичний перемені
Поляки, бо дістали не
тільки двоє міністрів (Ко-
ритовського й Дзедушиць-
кого), але й запевненє, що
правительство у проекті
виборчої реформи буде дер-
жати ся того, що обіцяв
Полякам Гогенльоге. Тільки
під тим услівем вступив
презес „Кола польського“
Дзедушицький до кабінету.

А положенє Русинів ста-
ло через те ще більше без-
вихідне. Адже той сам Дзе-
душицький, що став міні-
стром для Галичини, се-
бувший презес польського
шляхотського центрального
комітету для виборчих роз-
боїв і презес „Кола поль-
ського“, яке заступає інте-
реси польської шляхти в
парламенті. Що він так
буде боронити інтересів Га-
личини, аби польській шля-
хті ще ліпше запевнити па-
нованє над Русинами, про
се нема сумніву.

І так кожда політична
зміна в Австрії кидає Ру-
синів у щораз більшу про-
пасть національного й со-
ціального поневолення, у
пропасть, з якої нема нія-
кого законного виходу...

4. червня, 1906.

М. Л.

— Випишіть ся до „Читальні“. Лише
1.50 дол. на рік. За тй гроші будете
доставати одну цікаву книжочку кож-
дого місяця. Адресуйте:

CZYTALNIA,

Box 353,

Scranton, Pa.

Свого часу

писали ми про те, що ка-
піталісти хочачи розбити
робітничу організацію „Ве-
стерн Федерейшен оф Май-
нерс“, заарештували зовсім
невинно проводирів сеї ор-
ганізації Моера і Гейвуда та
ще двоє других і хотіли їх
повісити, закидаючи їм у-
бийство губернатора стейту
Айдаго і другі злочини. Та
штука ся хоч і як хитро
придуманна доси не уда-
лась. Робітничі американь-
ські часописи, що сильно
зросли в протягу послід-
них 10 років, наробили та-
кого крику по цілм краю,
що капіталістам пішов аж
мороз по тілі. Звісна річ,
злочинці боять ся явности,
боять ся світла. Крім
сего всякі робітничі орга-
нізації при помочи мітин-
гів розтрубили про сю спра-
ву навіть по найдалших
закутках краю і капіталісти
тепер не знають, що дальше
зробити. Моера, Гейвуда і
других мали вже давно су-
дити, але в виду сильно
заворушеної публичної опі-
нії, суд відложено на пі-
знійше. Тимчасом адвока-
ти увязнених подали аж у
найвисший суд, аби ареш-
тованих пустити на волю.
Найвисший суд буде засі-
дати аж в Октобру і ма-
буть капіталісти чекають,
що найвисший суд зробить
з увязненими. Сели їх випу-
стять, тоді мабуть капіталі-
сти відступлять від оскар-
ження, если ні, тоді зберуть
всі свої сили аби невинних
повісити.

А тимчасом справа Моє-
ра і Гейвуда стає чимраз
більше звісною загалови а
організація „Вестерн Фе-
дерейшен оф Майнерс“, що
мала недавно конвенцію,
заявила дуже гарно своє
довіріє Моєрови і Гейвудо-
ви через те, що не лиш не
вирекла ся їх, але против-
но узнала їх дальше свої-
ми урядниками і на їх у-
ряди (предсідателя і секре-
тара) не ставила нових кан-
дидатів.

Справа Моєра і Гейвуда
прикра тим, що ої люди
мусять невинно терпіти.
Але терпіня їх не даремні,
бо ціла подія вказала як
не мож ліпше кровожад-
ність капіталістів і їх при-
хвостнів та причинила ся
до отвореня очий неоднo-
му робітникови, який блу-
кав в темноті аж доси.

Мичел не уступить.

Послідними часами була
поголооска в часописах, що
Іван Мичел, президен Юнії
Сполучених Углекопів хоче
уступити з занимаемого ним
уряду. Вість ся зробила
дуже пригноблююче вражі-
не на многих майнерів,
тим більше, що всі знають
Мичела як чоловіка розум-
ного, тактовного і сприт-
ного, що своїм поступова-
нем не мало причинив ся
до поліпшення долі майне-
рів так при мягкім як і
при твердім углю. Отже з
достовірного жерела дові-
дуємось тепер, що Мичел
таки не уступить зі свого
становища помимо сего, що

капіталісти предлагали ему
нераз добрі „джаби“, при-
котрих він мав би менше
праці а заробив би більше
гроша, як будучи прези-
дентом майнерської юнії.
Мичел хоче і дальше пра-
цювати для добра майне-
рів, хоче і дальше, аби
майнери кріпкою організа-
цією і єдностію виборюва-
ли собі ліпшу платню, ко-
ротший день робучий і
ліпші услівя праці.

Не треба забувати однак
що все те можливе лише
при спільнім діланю всіх
майнерів. Сего не годна
зробити одиниця хоч би і
яка, ані десятки а навіть
тисячки майнерів, если дру-
гі будуть заховуватись обо-
ятно. Тому обовязком кож-
дого майнера є Мичелови і
всім другим, що хотять до-
бра майнерам — допомагати.
Помагатиж можна не инаш-
ше, як лише через нале-
жанє до юнії, через те, що
кождий майнер буде не
лише свої вкладки до юнії
платити, але також ходити
на мітинги юнійні і брати
в них живу участь.

Крім належаня до юнії
і ходження на мітинги, на-
ші рускі майнери мають
ще оден немалий обовязок,
а се, дбати аби між уряд-
никами так місцевими, як
дистриктовими і національ-
ними мати своїх предста-
вительів. Рівнож повинні
дбати о се, аби Русинів
висилати делегатами на
конвенції юнійні і аби між
організаторами було бодай
кількох Русинів.

Чого домагають ся селяне на рос. Україні?

На російській Україні йде
тепер великий рух. Селяне
сходять ся на великі віча
і ухваляють всілякі резо-
люції. Щоби дати нашим
читачам поняте чого дома-
гають ся тамопні селяне,
подаємо домаганя селян на
вічу в селі Кобинцах. Ось
вони:

1) Вибирати послів до
Державної Ради повинні у-
сі люди без різниці віри і
народности і при тім так,
щоб ніхто не міг подавати
більше одного голосу, хоч
би він і мав різні маєтно-
сти в різних місцях. Виби-
рати ся повинні послы пря-
мо а не через виборщиків,
і при цьому так, щоб ніхто
не бачив і не знав, хто за
кого подає голос.

2) Поділ на стани пови-
нен бути скасований і всі
громадяне повинні користу-
ватись однаковими правами
і бути рівними.

3) У волости (селі) ча-
сять ся усі, хто живе в її
межах; волость повинна ма-
ти повну волю в упорядко-
ванню своїх громадських
справ та право за для сво-
їх потреб збирати податки
зо всіх тих, хто в її живе.

4) Всі діла, якими тепер
завідують усякі чиновниць-
кі уряди повинні бути пе-
редані земствам, при чім
гласні в земстві вибирають
ся тим же порядком, що і
в Державну Раду.

5) Землі монастирські, у-
дільні (царські), державні і
приватних власників повин-

ні перейти даром у власність народу, при тім на таких умовах, щоб землею користувались тільки ті, хто обробляє її своєю працею, або працею своєї родини.

6) Непрямі (посередні) податки на річці, потрібні усім людям, повинні бути скасовані і замість їх ввести податок з доходу, себ то, щоб той більше платив, хто має більше доходу.

7) Всі школи повинні удержуватись на кошт держави і в такій кількості, щоб усі діти мали спроможність у їх учитись.

8) В школах, судах і всяких інших інституціях повинна бути заведена рідна українська мова.

9) Закони за-для українського народу повинні укладатись його послами в окремому сеймі, заведеному для всіх тих губерній, де живе український нарід, щоб закони були в згоді з його життям і звичаями, та щоб не перечили головним законам держави.

10) Духовенство повинно вибирати ся самим народом, як то було колись у нас на Україні.

11) Необхідно, щоб зараз же були знесені усякі утилки, що перешкоджають користуватись волею, а тих чиновників, що ще і досі нехтують народні права, карати, коли люде будуть скаржитись.

12) Знаючи, оскільки шкодять горівка чоловікові в ділах громадянських і родинних, ми постановили не пити горілки і нахилати до цього других.

Подібні домагання ставлять селяне й у других селах.

Брак землі в Київщині.

Земельний голод — великий скрізь по російській Україні, а в губернії київській особливо. Ні в одній губернії не має стільки людности, ні в одній губернії не має такої тісноти, як у Київщині. В інших губерніях, де справжнє земство більш 40 літ заведено, — мало не скрізь земство здобуло од самих людей відомости про те, скільки в когд землі, яка вона, що на ній сіють ся й родять; де й по чому всячина продається; скільки у кого худоби; коло чого люде працюють, окрім хліборобства, та багато іншого. Де люде подали самі про себе отгати відомости, то земство, зібравши усе до купи, знало вже, де й кому чого бракує, де потрібно найскорше допомогти чи грошми, чи школою, чи добрим зерном, чи знаряддям яким, чи пісками засадити, чи болото висушити, — багато де-чим. Так воно в інших земських губерніях, і з того велика користь виходить людям.

А в Київщині, на Поділля та на Волині нічого цього досі не робило ся, бо не має й досі справжнього земства, виборного, в якому-б обрані самою людністю виборні справами усякими заправляли. Заведено там три роки назад

„Управління по дѣламъ земскаго хозяйства“, але цеж не земство, а канцелярія, де сидять урядовці та пишуть папери, не виходячи з хати. А чи так воно й на ділі єсть, чи має бути, як на тім папері прописано, то про те їм малий клопіт.

А статистичні цифри про селянське життя в Київщині, про земельну нужду та сільське господарство, дуже потрібні особливо тепер, коли питання про землю треба якось порішити. Чи буде воно росплатане так, як Дума Державна скаже, чи першу Думу розженуть і „зась“! їй скажуть — земельне питання, як мара, ще страшніше урядови та земельним великим власникам у вічі загмядатиме, і... все одно мусить до того прийти, чого люде хочуть, чого вони домагаються та на що мають натуральне право...

Отож з великою радістю треба стрінути заходи в цій справі агрономічного відділу київської губерньської земської управи.

В місяці Маю одбулось кілька нарад про сільське господарство в Київщині. На наради ці покликано було й людей із села, — таких, що про сільський народ клопочуть ся, і де-кого з простих селян. На одній з таких нарад обмірковано було кілька запитань, які будуть післяні по всіх селах в Київщині: сьвященникам, учителям, сільським старостам, потребительним та кредитовим товариствам і так де-кому, хто цікавиться громадськими справами, і на ті запитання кожний кореспондент повинен дати відповідь. Як що буде хоч по одному кореспонденту з кожного села і одписуватимуть вони кожного разу не гаючи ся, як тільки одержать листок із запитаннями, то через кілька місяців буде одкритий новий шматок світа — київська губернія...

Тоді тільки можна буде побачити докладно, що то воно за люде живуть у тому невідомому краї, побачити на власні очі безодню їх лих та злиднів і почати той люд нужденний ратувати.

Той самий агрономічний відділ видав недавно дві книжки таблиць про надільну землю у селян в Київщині. Відомости для цих книжок він брав найбільше з паперів казенної палати. Певно, як переглянути та перевірити відомости ті на місці, то воно вийде трохи не так, хоч може й не велика буде відміна, але й те, що ми бачимо в тих книжках, свідчить яскраво, яка нужда земельна в Київщині. В книгах тих подано самі числа: скільки семей та по скільки на кожду припадає „удобної“ й „неудобної“ землі.

З книг тих виходить, що в одинадцяти повітах Київщини, як узяти всю землю гуртом та поділити на всі сем'ї, то виходить на кожду сем'ю по три і дві десятків десятини. І хоч

дослідники де-які кажуть, що на сем'ю повинно бути 15 до 20 дес., а де-які — що й більше, а проте в Київщині по дві і три десятинах на цілу губернію. І ще де взято з паперів казенної палати, мабуть не дуже свѣжих, між тим за останні роки люду ще прибавило ся, і певно уже й тих двох десятих на кожду сем'ю не стало!..

Оттаке можна вчитати з голісеньких цифрів, які часом говорять кришномовіше за живу людину.

І чи дивож, що з кожних грудей тепер: „землі! землі!“ розлігається?

Проект аграрної реформи російської парламентської групи праці.

Як звісно, в російській Думі крім інших клубів утворилась із селянських і робітничих послів „група праці“, числить висте 100 членів і що має боронити інтересів селян і робітників. Ця група праці обрала комісію, котра виробила проект аграрної реформи і виступить з ним в Думі. Ось сей проект:

1) Надільні землі і ті з приватних, що не більш од „трудової норми“ (скільки селянська семья може обробити власними руками), зостають ся за теперішніми їх володільцями, але вони не можуть ні продавати їх, ні подарувати, ні заставити, ні оддати в аренду на довгий час. Власники на цю землю можуть з нею зробити тільки одно, коли-б не хотіли самі обробляти її, — передати в державний земельний фонд, на умовах, які буде вказано в законі. Право оддавати в спадщину ці землі треба також обмежити.

2) В загально-народній фонд (запас) виділяють ся насамперед землі, потрібні для держави чи для громадянства. Цими землями і розпоряжають ся державні чи громадські інституції.

3) Решта землі здатної до хліборобства здаватиметь ся всім, хто її оброблятиме власними руками; і насамперед місцевим людям і хліборобам перед панамі.

У всякому разі кожен, хто хоче працювати коло землі, має право на оселю в тій місцевості, де він живе, і право на наділ польової землі там, де вона є вільна.

4) Наділятимуть землі стільки, скільки селянська семья зможе власними руками обробити. Як що-ж після того ще зостанеть ся вільна земля, то нею розпоряжатиметь ся сама держава: ця земля буде про запас для громадських потреб на будуче, коли людий прибавить ся; або-ж з цього запасу нарізуватимуть наділи переселенцям.

5) Коли б же в якій-у місці не хватило на всіх землі поблизу, то всі, що мають її менше од того, скільки треба, щоб з неї прожити, мають право переселити ся коштом держави в інше місце, де землі багато і де нею можуть його

наділити.

6) Коли-б умови хазяйнування в якійсь містині стали инакші, то і встановлена „трудова норма“ змінюється (побільшується, чи поменшається), і як що у когось окажется ся більш землі, ніж йому треба, то лишня повертається у державний фонд. Так само, коли змінюються умови хазяйнування, можна міняти і наново встановлювати „продуктивну норму“, — тоб то скільки треба кожній сем'ї на прожиток і на оплату податків то що. Од зміни цієї норми залежатиме і право переселити ся на державний кошт.

7) Коли хазяйство через щось стає, то землю, яку хлібороб дістав в наділ з державного фонду, треба зараз же повернути назад, те ж саме робить ся, коли-б хлібороб захотів мати менше землі, ніж припадає на його долю. Держава-ж повинна повернути йому гроші за всі втрати, що він вложив в землю, щоб зробити її більш плодючою, як що тільки він сам не використовував цих видатків. Переуступати-ж загально-народній землі комусь другому мимо держави не можна зовсім.

На землі, що пішли з загально-народного фонду в наділ, накладається особливий поземельний податок, відповідно тому, яка земля і де вона лежить; при однакових же умовах більший податок накладається на той наділ, в якому більше землі.

9) Коли-б хтось, діставши в наділ землю, не мав досить грошей на те, щоб придбати все, без чого в хазяйстві не можна обійтись, йому видається з скарбу чи позичка, чи запомага.

10) Щоб підготувати земельну реформу і направляти економічні відносини, поки налагодиться ся вся ця справа з землею, треба завести місцеві комітети (губернські, повітові, волості). Комітети треба обірати вселюдним, прямим, рівним і таємним голосуванням.

Далі в проекті докладно подається, які завдання лягають на кожду групу комітетів.

11) Довести до краю земельну реформу і затвердити закони про землю мусить повноправна Дума, обірана на основі вселюдного (без ріжниць національності, віри і полу), прямого, рівного і таємного виборчого права.

12) Вибирати до місцевих комітетів і до Думи, а також радиати ся над земельною реформою по місцях, можна тільки тоді, коли буде повна воля і повна незайманість особи.

13) Води і все, що під землею, як що з них не користують ся власністтю їх, повинні бути власністю всього народу.

14) Окремий закон має встановити правила, на яких можна оддавати їх розробляти частним особам і товариствам.

15) У цих же власників

на воду чи на підземні багатства, що вже розробляють їх, або у тих власників на землю, що оддали її під промислове підприємство, або під селидбу. Треба обмежити права власності так, що коли б вросла ціна на їхні добра (як що тільки цей зріст залежатиме не од праці власника, а од умов громадського життя), то щоб цей зріст ціни йшов не на користь власників і щоб можна було забезпечити перехід цих земель з часом до рук усього народу.

16) Сплата частним власникам за ті землі, що при мусово у їх одбирають ся, або вони по охоті поступають ся нею у всенародній фонд, йде з коштів держави. Розмір цієї сплати і умови, на яких вона робиться, встановлено буде аж тоді, як всю реформу обговорять на місцях.

Різня Жидів в Белостоку.

14-го червня саме ввесья то Божого Цяла, почалась в Белостоку страшна різня Жидів. Різня тревала 72 годин.

Причиною різни було кинене бомби в католицьку процесію. Хто кинув бомбу — не знати, але фактом є що бомба зістала кинена. Підозріне пало на Жидів. Тоді товпа кинулась на них з завзятістю фанатиків і почалась страшна різня. Жиди боронились зразу револьверами і бомбами, але не довго — опісля повтікали. Тоді товпа пустилась за ними і калічила і вбивала кожного Жиду, який попав ся під руки, а то і з домів їх витягала. Не обійшлося при тім і без підпалу та рабунку. Таке масакроване тревало з малими перервами три доби. Вбито загалом 100 Жидів і 20 Християн, а покалічено 150 Жидів і 7 Християн.

Роззвірене товпи доходило до остатнього. Деякі трупи були так змасакровані, що представляли одну масу синяків. Інші мали попереломлювані всі кости. Ще інші мали п'язьки повбивані в очі і голову, або повідрубовані сокирами руки та ноги.

Втрати в маєтках величезні, страх між Жидами помімо скріплення гарнізону і застановлення різни не уступив — боять ся нового погрому.

Дума вислала своїх відпоручників розслідувати справу. Кажуть, що сі відпоручники заперечують будто би головний уряд в Петербурзі був причиною погрому, але факти, які показують, що місцева поліція і військо намовляли товпу до різни, а коли різня вже вибухла, не дуже її перескаждали.

Відпоручники Думи, що їздили до Белостоку кажуть, що погроми жидівські не будуть переводитись, доки Жиди не будуть зрівнані перед правом враз з християнами. Справу сю передано комісії з 33 членів.

На Боевий Фонд в Галичині

зложили:

1) На руки ред. „Свободи“:

1) 3 Бруклин, Н. Й. Гравь Стоякевич для партії радикальної 1 дол.

2) 3 Манор, Па. для всіх трех партій зложили члени місцевого Р. Н. Союза на руки п. Теодора Гляви 20 дол.

3) 3 Валкшари, Па. Мих. Федоринець 1 дол.

4) 3 Голіок, Масс. На хрестинах у Івана Качора зібрано 2.25, п. М. Беля 50 ц. — разом 2.75.

5) 3 С. Омага, Небраска, П. Косин 1 дол.

6) 3і Скрентон, Па. Гості зложили для радикальної партії на весілю Стефана Меліша на руки Івана Кирилюка 6 дол.

По 1 дол. Т. Глух.

По 55 цнт.: П. Швайка.

По 50 цнт.: І. Чучак, Йос. Запотічний, М. Глух, Стефан Меліш, Доля Меліш, Ів. Тарас.

По 25 цнт.: Г. М., Т. Мисієв, Ф. Михайлів, Г. Васирик.

По 15 цнт.: П. Рожневич.

По 10 цнт.: Капустий, Ожуг, Яков Павлович.

3 попереднім 520.30

Редакція „Свободи“, Svoboda, Box 353, Scranton, Pa.

Всіх грошей на Боевий Фонд в Галичині зібрано досі в Північній Америці (Спол. Державах і Канаді) \$1,555.05.

Посвідна.

До Хвальної Редакції „Свободи“ в Scranton, Pa.

Посвідчаю отсим, що сума 477 корон, виразно чотирьох сімдесять сім корон зібрана хв. Редакцією на „Хлопський Фонд“ зістала мені через „Краєвий Союз кредитовий у Львові“ переслана і доручена. Рівночасно висказую іменем заряду руско-української радикальної партії щирю подяку усім американським товаришам за їх жертви, а хв. Редакції за труд при збираню тих жертв.

Честь і слава американським Русинам за їх видатну поміч в тяжкій боротьбі Галицької Русі!

З високим поважанем

Др. Лев Бачинський,
голова заряду радикальної партії.

Пан: Дякую ваш хліб зі свинями так близько хати?

Селянин: А то чому питаєте ся?

Пан: Бо то дуже нездорово.

Сел.: Ет, сьмійте ся пане, я вже десять літ тримаю тут свині, і ані одна мені ніколи не хурвала.

Вироби бранд, малі, шалі, водоник, хоругви, уніформы. Цінах і пробіх вислав даром.



Можете писати до нас по руски, словенськи або польськи.

R. H. MORGAN, 13 N. Main St., Scranton, Pa.

ему \$75.00 і десь втік, а він за те вбрав його валізу. Понеже не мав ключів, то розрізав її ножем, витягнув сут і інші річі, почім сказав що вернула ся шкода, і поїхав незадовога до Вінніпеґу, убравшись в чужій сут. В пару тижнів пізніше приїхав також Уласій до того самого газди, розповів йому свою пригоду, що Оципко закрив у него всі річі і утік з корабля.

Отже дорогі брати майте ся на осторожности з краями, бо з ворогами дамо собі раду, йно коби мож ся оборонити від приятелів.

С. Залць.

СПРОСТОВАНЕ.

Отсим заявляю, що о. Дидик не жадав гроший за сповідь як се було писано в 22 ч. „Свободи“, але жадав свою платню, яку ему ухвалили Едмонтонські Русини. Декотрі з тих, з котрих імена були під дописею, єї не підписували.

Іван Фришта.

Новинки.

Новий Селянський Союз. Торік в Москві заклали ся було Селянський Союз з дуже радикальною програмою. Вонь користувався великим успіхом серед селян. Та адміністрація швидко почала переслідувати його членів и жорстоко карати за належність до нього, тому то вонь з явної організації мусів повернути ся в потайне товариство. Тепер в Москві та в Петербурзі заклали ся новий селянський союз, який р'єшив з'єднати селян в сполку на ґрунті маніфесту 17 жовтня. 11 мая в Москві були з'єднані зібрання московского й петербурского комітетів сего союзу. Ся нарада збрала ся ддятого, щоб розглянути проект програми, виробленої ддятого, щоб перетворити Союз в політичну селянську партію. Аграрна програма сего проекту та сама, що й групи праці. В політичній же частині програми вимагає ся однопалатний парламент, відділене церкви від держави й школи від церкви; право парохіян самим вибирати священника й увесь причет і призначати им жалувания; самоуправа окремих країн и т. инше.

Склад російской Государственной Думы по народностям представляє ся тепер там: росіян (Москалів) 274; Українців 60; Поляків 52; Жидів 14; Татарів 11; Литовців 7; Латиськів 6; Естів 5; Німців 4; Румунів 2; Башкирів 2, то не 1 Вірменинов, Чувашов и Болгаринови. По заміткам складає ся Дума з 121 селян-хліборобів; 63 земських урядників; 46 дідичів-панів; 39 адвокатів; 21 сільських старшин або писарів; 17 фабричних робітників; по 16 попов, професорів університетів и лікарів, по 14 купців, урядників

державних и сільських учителів; 11 редакторів; 10 ремісників; 9 неозначеного занятя, 7 інженерів; 5 фабрикантів и 3 гімназійних професорів. Разом до тепер є 422 послів. Бракує ще послів з Туркестану (в середній Азії), Кавказу и східного Сибіру де власне тепер мають вибирати. Разом усіх послів в Государственной Думі буде 520.

Справа з батьшками. Селяне в однім селі в Чернігівщині не поладнали з своїм священником и послали в Чернігів депутатію просити, щоб того священника архиєрей від них кудись перевів. Архиєрей депутатів не схотів и бачити, а консисторський чиновник так им сказав: „Як що вы вновь будете просити, щоб від вас забрано сего священника, то мы пришлемо до вас козаків“. А в селі Сальному (теж в Чернігівщині) вже навпаки виходить. Там нїжинський справник арештував и посадив у тюрму священника Велигодскго. Тепер священника з тюрми вже випущено и прислано йому в консисторію папір, а в том папері написано, що хоч поліція, арештувавши його за протирядову пропаганду, и не доказала, що вонь справді винен; але все-ж вонь винен у том, що повірив газетним зв'єсткам про негарний дїла, який робить поліція и ганьбив єї за се в своїй промові. Через те вонь мусить підігет изь Сального. А люде не хочуть, щоб сей батюшка від них ишов и послали про се приговор аж у синод и тепер дожидають, чий верх буде.

Всячина.

НЮ-ЙОРСКА МАРНОТРАТА.

Ню Йорк єсть єдине місто цілого світа, де дають ся обіди, в котрих кожда страва коштує шість тисяч доларів, де слугам біля стола дають по сто доларів грошей на випивку, де за одну квітку платять по двіста пядьдесят доларів; лише в Ню-Йорку єсть такі готелі, в котрих одніко коштує десат тисяч доларів. Але Ню Йоркські міліонери не лише на себе видають такі шалені гроші, а і на своїх псів. Одна дама зробила для свого пса убрание, котре коштувало два тисячі доларів. Друга збудувала для свого пса окремих палац. До того шляхотного пса приставлена окрема гувернантка, котра щоденно робить ему ванну, розчісує ему вовну, натирає его ріжними одекольонами и водить на прогулку. Істи і пати тому псови дають тільки зі срібною посуду.

Після докладного обчислення в Ню Йорку є, що найменше шість тисяч жінок, котрі видають

щорічно на туалети, що найменше шість тисяч доларів. Найбільшою неприємістю для тих жінок, єсть те, що вони не можуть надіти на себе усі свої два п'ять „дресів“ разом.

Жінка Ларс Андерсон з Бостона була в Лондоні на привірнім балу в „дресі“, котрий коштував усього лише пядьдесят тисяч доларів.

Говард Гулд збудував у своїм маєтку стайню для коров, котра коштувала більш як двіста пядьдесят тисяч доларів, а також і курятник, котрий коштував хіба тільки троха танше. Виразовано, що кожде яйце коштує пядьдесят доларів, а шклянка молока его корови 20 доларів. За те его кури і корови мешкають в таких палацах, що им був би заздрістний инчий європейський наслідний принц.

Таке марнотратство нагадує часи зіпсуті и упаду старих Римлян. Сучасна суспільність також має в собі зародок розпаду і рівночасно з тим виникає і другий зародок нового життя, представником котрого єсть робочий люд.

КІЛЬКО КОШТУЮТЬ ЦАРІ.

Радці обчислив, скільки гроший видає кождий нарід на удержане царів та їх прислуги. Після сього обчислення виходить, що Росія видає найбільше бо аж 16 міліонів, опісля йдуть Англія 4,400.000, Австрія (4,300.000), Німеччина (3,800.000), Японія (3,000.000), Швеція (2 000.000). А Норвегія наняла собі короля за дуже тані гроші, бо цар коштує її лиш 250.000.

ГАРЕМ СУЛТАНА.

Абдуль Гамід, султан турецький, дістає собі з державної каси щорічно 70 міліонів корон. Що року він зі свого гарему випроваджує 100 жінок, котрих вищі урядники охочо беруть за жінок, бо кожда з них дістає 75 тисяч доларів вина. На місцях тих до гарему вступають другі молодші дівчата. Пересічно в гаремі знаходиться 300 жінок. Найбогатші родини силують ся віддати своїх дочок до гарему, де вони проведуть розкішне життя: кожда з них має 10 невольниць, окремих віз і коней, дорогі туалети, не кажучи вже про можливість впливу на султана.

ВІК ЗВІРЯТ.

Всі учені годять ся, що найдовше живучими створіннями єсть, слон і кит. Оба живуть від сто до двіста літ. Хоч бувають виїмки що живуть довше. От приміром оповідають, що король македонський Александер Великий коли воював в Азії, зловив слона і причіпив йому картку з написом: Александер син Юпіера жертвує того слона сонцю“ і пустив слона на волю. Того слона з карткою зловлено 350 літ пізніше. Зловлений жив еще пару літ, відтак згинув. Учений пода-

ють вік звіврат як слідує: Осел 30 літ, медвідь 20 л., верблюд 75 л., кіт 15 л., корова 15 л., олень 20 л., пєс 14 л., лис 14 л., кінь 25 л., лев 40 л., малпа 17 л., миш 6 л., віл 30 л., свиня 15 л., щур 7 л., бивця 10 л., тигр 25 л., вовк 20 літ.

Де-що цікавого.

Молода жінка спитала раз лікаря, ддячого Бог сотворив жінку з ребра мушчини, а не з якої иншої кости. На се запитане лікар відповів: Жінку не сотворив Бог з голови мушчини, бо тоді она хотіла би панувати над мужем, також не сотворив з ноги, бо тоді муж хотів би старшувати над жінкою, але зістала она винята з боку, щоб могла бути рівною мушчині, з під рамена мушчини, щоб на случай потреби він міг єї оборонити, і з сусідства серця, щоб він єї любив.

Поміж Турками розказують слідує оповідане:

Жінка вийшла на прохід і побачив єї мушчина і пішов за нею.

— Чому ідеш за мною? спитала жінка.

— Тому — відповів мушчина — бо я полюбив тебе.

— Чогож се? За нами ззаду йде моя сестра, далеко красша від мене. Верни ся і полюби єї.

Мушчина вернув ся і побачив стару, погану жінку. Завстидав ся і вернув до першої.

— Чому ти мені сказала неправду?

— Жінка відповіла: Бо і та мене ошукав. Якби ти був справді любив мене, не був би ти вертав за другою жінкою.

Неодному буде се дивним, коли довідає ся, що гузики при його убраню єсть зроблені з картоплі. В дійсности оно є справді так а передовсім тут в Америці найбільше гузиків вирабляють з картофелі. Нам видає ся, що ті гузики єсть зроблені з рога або з кости, підчас коли они зроблені з картопляної мучки змішаної з відповідними хемічними складниками. Належить еще додати що гузики ті єсть досить тревалі, а зафарбовані зовсім виглядають якби були зроблені з рога.

Молодий испанський король Альфонс, котрий недавно оженив ся, еще не зовсім вийшов зі шкіль. Хоч пристрасно любить ся він забавляти, всеж таки що дня посвячує пару годин науці і штудії военній. По при се учить ся він також чужих мов і має трох учителів до науки мови англійської, французької і німецької.

Голяндська королева Вільгельміна дуже любить фотографувати і працювати на фармі. Кожного літа їде на свою фарму коло Лу і там працює по кілька годин денно. На своїй фармі за-

ложила молочарню і продає там різні продукти молочарські.

Після найновіших обчислень, довгота залізниць на цілій кулі земській виносить 491,120. З того числа на саму північну Америку припадає майже половина, бо аж 221,697 миль. Більше як половину нових до ріг залізних вибудовано в Америці від року 1880.

Розмежно найвищий податок в державах європейських платять горожане Румунії.

Знамениті писателі і учені світа звичайно були дуже кепськими бесідниками. Знаменитий учений і філософ Декартес прямо не умів склеїти одного речення до купи щоб промовити до людей. Найславніший поет світа Італієнець Данте публично ніколи не відважив ся промовити, щоб не наразити ся на встид. В товаристві звичайно був мовчаливий. Русо о скільки писав горячі і агітаційні статі, о стільки був дуже плохим бесідником. Мільтон унікав людей і зовсім не любив говорити.

Богато пють люде чаю, а не многи з них знають, що чай походить з Китаю і там управляли його на яких 3 тисячі літ перед Христом. До Європи завезено чай недавно. Оповідують що найперше привезено його на австрійський двір цісарський. Однак цісарські кухарі не знали, що чай є до пити, і зварили его як капусту. Розуміє ся що ніхто не міг сего їсти. Дперва по якимсь часі довідали ся, що чай не до їдження, а до пити.

СМЬШНЕ.

Два сны.

До готелю заїхав Шмуль Каць и умістив ся в покою, в котрім уже був оден гость Мойша Кноблах.

Передь спанем Шмуль виїмає смажену гуску и починає їсти: у Мойшу також розгорів ся апетит на гуску.

— „Може ты, Шмулю, даси и мені кавалок гуски?“

Але Шмулеви жал було ділити ся гускою, и відмовити не впадало.

— „Бачишь що“, каже Шмуль, „давай, зробимо так: Мы зараз пе будемо їсти гуски, але положимось спати, и кому з нас присниться ся краснійший сон, той и дістане собі гуску.“

— „Гіт!“ зрадів Мойша.

Утромь оба підхопили ся до снї завчасу.

— „Ну що тобі снило ся?“

— „О, мені снило ся, що я бачу передь собою високу драбину аж до самого неба, и що я по тій драбині и прийшов на небо. А там станув фанний стіль, увесь уставлений ріжними ласощами, и тї ласощі були дуже смачні, коли я почав їх їсти... А тобї, Шмулю, що ся снило?“

— „Мені ся снило, що я бачу, як ты їдеш до неба на тій драбині и починаєш їсти такі добрі страви, и я помислав собі тогді, що тобї після такого

фанного їдження вже не буде лувати гуски. Тогді я устану з снї сам.“

ЗАГАДКА.

(Хто се?)

Іх повно всюди, де їх не поїскаєш. За грішми казять ся, нічо им не діє. В них за гроші можна все купити царство, і гріхи за гроші, можуть відпустити. Темноты воюють, им лиш темних треба і лиш темні знайдуть приступ до їх неба.

Думка сенційного робітника.

Як я з дому вибрав ся Махнув я рукою, Бо не знав я чи ся верну На осін до дому.

Ой ти моя мила Ганю, Як тобі ся здає? Я за тебе як згадаю Тяженько вдихаю.

Я заїхав межі гори Тай межі каміне, За тобою, моя Ганю, Моє серце мліє.

А я роблю на сенції Тай тре ране встати, Сніданок си зготувати До роботи братись.

Ой напишу я листочок Своїй любій Гаві, Що я ходжу цілий місяць В сорочці неграній.

Тай я собі так думаю, Коб ще заробити, Та як прийду вже до дому, Буду ся женити.

Тай таку я гадку маю: Як прийду до дому, То не дам ти, любя Ганю, Нікому другому.

Ой я в тобї закохав ся Як в улию пчолу, Я за тебе незабуду Ніколи, ніколи.

Ти до мене листи пишеш І ти промовляєш, Я в роботі ніч не знаю Що ти порабилаєш.

Ти до мене листи пишеш: „Ой ти мій миленький, Ой приїзди вже на фарму, Голубе сивенький.“

Тай приїзди вже на фарму Сіяти, орати, А зо мною молоденьков До шлюбу ставати.

Не поїду я до дому З тобою шлюб брати, І не хочу я з тобою Свій вік марнувати.

Як я їхав у роботу Ти мя виправляла І зі мною, молоденьким Файно розмовляла.

Ой заїхав я від дому Сім сот миль в роботу, А ти пила я з вечера З иншими в суботу.

Ти гадала, що ті хлопці Не скажуть нікому, А вони то так рознесли Як вітер солому.

І в суботу із вечера Як з тобою пила, А мині вже молодому Листа доручили.

Ой як я той лист діставав Тай перечитавем, Ой тяженько я вдихнув си Гірко задував ся.

Покидаю тебе мила Вже ми не любім ся, А тепер ми молоденькі Свїтом розійдім ся.

ЧИТАЙТЕ!

* Америка	15 ц.	* Навернений Грѣшникъ	20 ц.
* Ангелъ та пустельникъ в т. я. 15 ц.		Народный рухъ австро-угорскихъ	
Біблія Велика	2 дол.	Русинѣвъ	15 ц.
Борба клясъ и чому робѣтники ор- ганізують ся	15 ц.	Новый Заветъ	4 дол.
Весела книжочка въ образахъ	30 ц.	Образки и загадки	10
* Грахи мільонерѣвъ в т. п. С. 7. 15 ц.		Оповідання	15 ц.
Дещо зъ исторіи православном мѣ- сцѣ въ Америцѣ	10 ц.	Оповідання про задрыхъ богѣвъ	10 ц.
Дещо про звѣрѣта	30 ц.	Про вѣдступникѣвъ вѣдъ рос. пра- вославія	10 ц.
* Двѣ левады в т. п. С. 5	15 ц.	* Про нутро землѣ	25 ц.
* Дорога любови, то Божа дорога		Подземный скарбы	25 ц.
С. 6.	15 ц.	Покуса	10 ц.
* Емігрантъ	15 ц.	Псалтирь	1 дол.
Жовѣвѣ	10 ц.	Розмова Поляка, зъ Русиньомъ	10 ц.
Журавлѣ	15 ц.	Руско англійскій словарець	20 ц.
Житє Иисуса Христа	1.50 дол.	* Релігійна вѣрвання старинныхъ народѣвъ	20 ц.
* Житє, зарбѣки, організації в т. п. въ Спол. Державахъ	15 ц.	Смерть	10 ц.
Зубъ за зубъ	10 ц.	* Стародавній казки та оповѣданя	15 ц.
* Казки про Жидів	15 ц.	* Степовой люде	15 ц.
Исторія Руси въ образахъ	10 ц.	* Страйкъ	20 ц.
Капіталъ и прая	15 ц.	Тарасъ Шевченко	15 ц.
* Книжка Рахункова	50 ц.	Тимко Гаврилъ	15 ц.
* Календаръ	25 ц.	Унія въ Америцѣ	20 ц.
Марія	10 ц.	* Хто зъ чого жиє	15 ц.
* Многострадальний народъ, оглядъ исторіи українського народу	20 ц.	* Якъ то є люде на землѣ, зъ 20 образами	50 ц.
		* Якъ мужикъ ходивъ до царя пра- вды шукати	15 ц.

Чи чули Вы, що „Свобода“ посилає грошѣ
до краю?
 Чомужъ посилаете все ще
 грошѣ черезъ чужихъ?
 Хто пішле до краю черезъ „Свободу“ не
 менче 50 долярѣвъ наразъ, той дѣстане
 въ дарунку гарный календарь.
 Адресъ :
SVOBODA, BOX 853, SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333.
NIGHT/CALL 4854.

B. F. WYLY, jr. traffic manager.
Scranton Pa.

RIDGE ROAD, WEST SENECA, N. Y. 31

JOHN JELINEK,
1116 PINE ALLEY, BRADDOCK, PA.

Напишіть десѣте прочитали се оголошеня.

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.
CHARLES H. KERR & COMPANY, Publisher.
56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

EST SENECA, N. Y. \$31

ELINEK,
BRADDOCK, PA.

ОЧИТАЛИ СЕ ОГОЛОШЕНЕ.

Справи Війснoві, як поданe о увільненe від кон-
тролі і вправ, о асентрунок в Америці зала-
годжує моя Канцелярія війскова.

13-